gemeente Barneveld

Raadsmemo Stand van zaken maatregelenpakket Ombuigingen gemeente Barneveld

Datum:	**14 januari 2025**
Onderwerp:	Stand van zaken maatregelenpakket Ombuigingen en start participatie
Ter attentie van:	De raad
Afzender:	College van Burgemeester en Wethouders
Portefeuillehouder	W. Oosterwijk
Mail behandelaar	A. Komdeur

Samenvatting

Bij de Kadernota 2025-2028 is besloten om - naast de ombuigingspakketten 'Basis' en 'Basis plus' (4-5 miljoen) - te komen tot een 'Aanvullend' pakket aan (ombuigings)maatregelen ter waarde van 5 miljoen structureel (2 miljoen via verhoging gemeentelijke inkomsten en 3 miljoen via besparingen gemeentelijke uitgaven). Aan de hand van 9 globaal beschreven scenario's.
Dat pakket is nodig om als gemeente Barneveld te kunnen investeren in een verantwoorde groei. De gemeente heeft een stevige opdracht voor onder andere het bouwen van woningen. De gemeente wil verantwoord omgaan met deze groei. Dat vraagt om tijdige investeringen in onze samenleving, zowel in de fysieke leefomgeving als ook op sociaal-maatschappelijk terrein. Met als doel dat het prettig wonen en samenleven is en blijft in onze gemeente.

Dit memo is het vervolg op de raadsmemo van november 2024, waarin de raad is geïnformeerd over het projectplan Ombuigingen. Via dit memo informeren wij de gemeenteraad over de laatste stand van zaken met betrekking tot:

- het ombuigingsproces (achtergrond, waarom, welke fase);
- de uitwerking van een pakket aan mogelijke besparingsmaatregelen uitgaande van de taakstelling van structureel 3 miljoen;
- de uitwerking van de participatie met direct betrokkenen/maatschappelijke partners en met inwoners;
- de vervolgstappen.

Naast het geven van een stand van zaken informeren wij u tevens over de manier waarop wij te werk zijn gegaan. Daarbij zoomen wij in op het afwegingskader dat gedurende het proces door ons wordt gebruikt om te komen tot een evenwichtig besparingspakket. Het college hecht eraan dat besparingen financieel (relatief) evenwichtig verdeeld zijn over de bestuurlijke opgaven. Ook de impact van de maatregelen moet zo eerlijk mogelijk verdeeld worden. Daarnaast laten wij u zien waar we nu staan in het proces en welke

vervolgstappen nog zullen volgen. Op de specifieke aard en inhoud van de maatregelen gaat dit memo nu niet in. Dat komt aan de orde in het voorstel dat u in april 2025 zal worden aangeboden ter consultatie (wensen en bedenkingen). Wel verstrekken wij u de lijst met mogelijke besparingsmaatregelen, die wij d.d. 16 januari 2025 hebben vrijgegeven om door te gaan naar de participatiefase. Daarin ziet u een opsomming van besparingsmaatregelen en ziet u of en zo ja met welke direct betrokkenen participatie wordt gedaan. De te verstrekken lijst is niet openbaar en kent een embargo tot en met 17 maart 2025. Hiervoor hebben wij gekozen om eventuele belangen van direct betrokkenen gedurende het participatieproces te beschermen. Tegelijkertijd willen we uw raad zo goed mogelijk inzicht geven met wie en waarover wij specifiek in deze periode het overleg voeren.

Doel

De gemeenteraad tussentijds te informeren via een 'stand van zaken memo' en inzicht te geven in de verder te voeren procedure. Om daarmee de raad in staat te stellen zich hier tijdig op voor te kunnen bereiden. Dit is een vervolg op het raadsmemo Projectplan ombuigingen van november 2024.

Inhoud memo

1. Stand van zaken ombuigingsproces (achtergrond, waarom, welke fase e.d.)

Op 10 juli 2024 is de Kadernota 2025-2028 vastgesteld door de gemeenteraad.

- Via de dekkingspakketten 'Basis' en 'Basis plus' (4-5 miljoen) wordt een sluitende (meer)jarenbegroting bereikt.
- Daarnaast is besloten tot een 'Aanvullend' pakket van ombuigingsmaatregelen aan de hand van 9 globaal beschreven scenario's.

Voor het uitwerken van het 'Aanvullend' pakket geldt een bedrag van 5 miljoen euro structureel als taakstellend uitgangspunt. Met daarbinnen het onderscheid in:

- 3 miljoen euro ombuigen/besparen aan de kostenkant van de begroting (7 scenario's)
- 2 miljoen euro verhogen van de gemeentelijke inkomsten. (2 scenario's)

Het nader in te vullen bedrag van 5 miljoen dient als dekking voor de majeure investeringen, veelal infrastructureel van aard, en beleidsimpulsen die nodig zijn voor de "verantwoorde groei" van de gemeente Barneveld de komende jaren. De opgave om te komen tot de invulling van het 'Aanvullend' pakket is verdergaand dan de genoemde basispakketten en heeft meer maatschappelijke impact (p.13 Kadernota 2025-2028).

Daarom is bij de Kadernota 2025-2028 afgesproken dat:

- De scenario's, die gaan over het besparen op kosten (3 miljoen), niet eerder ingaan dan 2026;
- De uitwerking van maatregelvoorstellen in samenspraak plaatsvindt met raad, inwoners en betrokken partners;
- De voor te stellen maatregelen via ingroei vanaf 2026 gefaseerd worden ingevoerd;
- Dat deze in een definitief voorstel worden opgenomen in de Kadernota 2026-2029.

In november 2024 is door ons een projectplan Ombuigingen vastgesteld en aan de raad ter kennisname aangeboden. De opdracht concentreert zich op:

- de uitwerking van 3 miljoen aan structurele besparingsmaatregelen te realiseren in de periode 2026-2029.
- dat te doen in de vorm van een evenwichtig pakket aan maatregelen, voortvloeiend uit de bij de Kadernota 2025 gepresenteerde

ombuigingsscenario's. Na participatie met inwoners en directe stakeholders en na bespreking met de gemeenteraad wordt een eindvoorstel opgenomen in de Kadernota 2026-2029.

Eigen besparingen:
In de periode van december 2024 tot en met 10 januari 2025 zijn de eerdere mogelijke besparingsmaatregelen verder uitgewerkt. Daarbij is tevens nagegaan wat de gemeente zelf kan besparen in eigen organisatorische uitgaven. Deels zitten die besparingen al in de ombuigingspakketten 'Basis' en 'Basis plus', maar deels zijn die ook opgenomen in de lijst met besparingsmaatregelen t.b.v. het 'Aanvullend' pakket. Doorvoering van die maatregelen heeft op onderdelen directe doorwerking naar de eigen organisatie en organisatorische budgetten. Daarnaast is aanvullend een aantal strategische lijnen benoemd, die het mogelijk maken om ombuigingen op de lange termijn te realiseren in overeenstemming met de bestuurlijke opgaven.
Het zijn:

- Innovatief & anders werken
- Meer zelf & samen, minder gemeente
- Sturen op de lange termijn: gezond en toekomstbestendig

Duiding omvang pakket:
Voor nu is het de doelstelling om 3 miljoen euro structureel te besparen. Om u inzicht te geven in de omvang van deze opgave is het goed om te weten dat de gemeentelijke uitgaven voor 2026 zijn geraamd voor een totaal bedrag van 180 miljoen euro (Zie Kadernota 2025). 3 miljoen euro besparen is 1,5 % van dat totaalbedrag.

Duiding van projectfase: start van de participatiefase
De uitwerking is gedaan en een lijst met besparingsmaatregelen is door ons vanaf 16 januari 2025 vrijgegeven om door te gaan naar de participatiefase. Daarmee is de participatiefase gestart. Belangrijk om enige woorden te wijden aan de status van de besluitvorming. Er is nog geenszins sprake van een besluit dan wel een voorgenomen besluit van het college. Het gaat voor nu om besparingsmaatregelen waarover eerst het overleg wordt gevoerd met direct betrokkenen en in meer algemene zin met onze inwoners (via online vragenlijst). Na participatie maken wij een nadere afweging en nemen dan een voorgenomen besluit. Op basis daarvan zullen wij de raad in april een voorstel voorleggen ter consultatie (wensen en bedenkingen).

2. Stand van zaken van pakket aan mogelijke besparingsmaatregelen

Proces:

- In het voorjaar 2024 zijn per scenario mogelijke besparingsmaatregelen aangeleverd. Op basis van deze aanlevering is de Kadernota 2025-2028 gevuld.
- In de afgelopen periode zijn deze door ons volledig gemaakt en gevalideerd (objectieve toetsing van de inbreng).
- Op de uitkomsten zijn analyses uitgevoerd vanuit een aantal invalshoeken met gebruikmaking van een afwegingskader (zie hierna).

De uitwerking van de besparingsmaatregelen:
In de Kadernota (p. 14) zijn besparingsmaatregelen gecategoriseerd naar besparingsscenario's. Te weten: Versoberen, Hervormingsagenda Jeugd, Bezuinigen op subsidies, Verduurzamen eigen vastgoed, Zelf-samen-gemeente, Organisatie-eenheden samenvoegen of uitbesteden, Temporiseren of schrappen investeringen.
Na vaststelling van het projectplan Ombuigingen (begin november 2024) is de afgelopen periode gewerkt aan de verdere uitwerking en het inzichtelijk maken van een pakket aan mogelijke besparingsmaatregelen, die vrijgegeven kunnen worden participatie uitgaande van de taakstelling van structureel 3 miljoen.

Afwegingskader:
De mogelijke besparingsmaatregelen zijn getoetst aan een door ons opgesteld afwegingskader met de volgende aspecten:

- *Financieel (relatief) evenwichtig verdeling over de bestuurlijke opgaven:*
  De schaalgrootte en financieringsbronnen verschillen per bestuurlijke opgave en dus verschillen de bestuurlijke opgaven ten opzichte van elkaar. Dat heeft onder andere te maken met wettelijke taken en beleidskeuzes binnen de bestuurlijke opgaven.
- *Het verdelen van de impact:*
  Hoe groot is de impact van de besparingsmaatregel voor welke doelgroepen in de samenleving?
- *Meer gebruik maken van het organiserend vermogen van de samenleving:* in combinatie met aanscherping op gemeentelijke taken .
- *'Penny wise, pound foolish' (korte termijn visie)*:
  Is de voorgestelde besparingsmaatregel op langere termijn financieel ook verstandig?
- *Bestuurlijke keuzes:*
  Hoe verhouden de voorgestelde besparingsmaatregelen zich met eerder gemaakte bestuurlijke keuzes (uitzonderingen en motie(s) van de raad)?

Verdere gang van zaken:
Dit heeft geleid tot een lijst met mogelijke besparingsmaatregelen, die wij hebben vrijgegeven om de participatiefase in te gaan.

- Na participatie (vanaf 21 februari 2025) wegen wij de ingebrachte reacties en suggesties en stellen dan als een voorgenomen besluit een lijst met besparingsmaatregelen vast.
- Daarna volgt hierover de eerder afgesproken consultatie met uw raad. Wij doen dit via een raadsvoorstel in april 2025.
- Daarin:
  - vragen wij uw raad om kennis te nemen van ons voorgenomen besluit om de lijst met beoogde besparingsmaatregelen op te nemen in de Kadernota 2026-2029;
  - stellen wij uw raad in de gelegenheid om ons hierover uw eventuele wensen en bedenkingen te geven.
- De eventueel meegegeven wensen en bedenkingen betrekken wij bij de vaststelling van het uiteindelijke besparingspakket, nemen dat op in de Kadernota 2026-2029 en leggen deze aan u voor ter definitieve besluitvorming d.d. 9 juli 2025.

3. Stand van zaken uitwerking van de participatie

Beleidsruimte:
College en raad kunnen ervoor kiezen om besparingsmaatregelen niet toe te passen. Er is dus beleidsruimte om af te wijken. Daarom wordt bij de maatregelen met direct belanghebbenden de volgende vragen besproken in relatie tot één of meerdere besparingsmaatregelen:

- Wat voor impact - denkt u – zal de beoogde besparingsmaatregel hebben?
- Zijn er alternatieven mogelijk (binnen uw invloedssfeer) anders dan de besparingen die wij voorstellen?

Aangezien het om een groot aantal uitgewerkte besparingsmaatregelen gaat, is het belangrijk om als organisatie de participatie uniform via een instructie aan te pakken.

Participatiemomenten:
De participatie met direct betrokkenen is voorzien in de periode van 16 januari tot en met 20 februari 2025. De participatie via het Inwonerspanel Barneveld vindt eveneens in deze periode plaats.

Belanghebbenden:
Tijdens het uitwerken van de besparingsmaatregelen heeft de organisatie per maatregel aangegeven welke direct betrokkenen er zijn. Evenzo is per maatregel aangeven of er wel/niet participatie met direct betrokkenen gewenst is.

Participatievorm(en):
We richten de participatie specifiek in op direct betrokkenen/ maatschappelijke partners, die eventueel rechtstreeks worden geraakt door de beoogde maatregelen (zie ook eerder raadsmemo november 2024). We doen dat via consulteren en overleg (spoor 2: participatie bij initiatieven van de overheid), trede 2 (meedenken/raadplegen participatiebeleid)

- met de direct betrokkenen/maatschappelijke partners (per besparingsmaatregel);
- met de inwoners via het online Inwonerspanel van de gemeente Barneveld.

Aanpak:
De participatiefase heeft tot doel om te komen tot een evenwichtig besparingspakket. Van alle participatiegesprekken wordt een verslag gemaakt. Informatie uit de participatiefase wordt ondergebracht in een integraal participatieverslag. Resultaten van de participatie betrekken wij – zoals vermeld - bij onze afwegingen en verdere besluitvorming. In het voorstel dat in april ter consultatie naar de raad gaat, laten wij zien tot welke eventuele wijzigingen de participatie heeft geleid en op welke onderdelen.

Participatie in schema en in tijd:

<table>
<tr><th>Tijdlijn</th><th>Stap in het proces</th><th>Direct betrokkenen</th><th>Inwonerspanel</th></tr>
<tr><td>16 januari e.v.</td><td>Aankondiging start participatietraject</td><td colspan="2">Via de gemeentelijke kanalen plaatsen we een bericht ter aankondiging en inkadering van deze participatie.</td></tr>
<tr><td>Na verzending raadsmemo (16 januari)</td><td>Uitnodiging voor participatie</td><td>De eigenaren van de maatregelen (adviseurs van de gemeente) plannen een gesprek in met de direct betrokkenen (telefonisch of per e-mail).</td><td>Deze vindt plaats via het onderzoeksbureau via een e-mail.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Tegelijk met verzending raadsvoorstel (17 maart)</td><td>Verslag van participatie delen</td><td rowspan="3">Het verslag wordt online beschikbaar gesteld. De ‘eigenaren’ van de maatregelen krijgen een procesbericht voor een directe mailing naar de direct betrokkenen om hen te informeren over de beschikbaarheid van het verslag.</td><td rowspan="3">Zoals gebruikelijk wordt een factsheet over het onderzoek gedeeld via de website van het Inwonerspanel Barneveld. Tevens plaatst de gemeente Barneveld daarbij een procesbericht wat er met de inbreng is gedaan. Het volledige rapport is opvraagbaar.</td></tr>
<tr><td>Terugkoppeling wat er met de inbreng is gedaan</td></tr>
<tr><td>Informeren over vervolg van het proces</td></tr>
</table>

Vervolg

Hieronder treft u de verder te nemen vervolgstappen aan**:**

<u>Participatiefase met direct belanghebbenden en inwoners:</u> consulteren (participatie: spoor 2 (op initiatief van de gemeente) trede 2: meedenken/raadplegen) Participatie (door middel van consultatie) -met direct betrokkenen (interne en externe stakeholders) en -met inwoners (via Inwonerpanel).	16 Januari – 20 februari 2025
<u>Gemeenteraad</u>: informeren en consulteren - informeren over voorgenomen (ombuigings)maatregelenpakket en gehouden participatie. - de raad hierover te consulteren met gebruikmaking van de procedure tot het geven van wensen en bedenkingen.	<u>Schema raad & cie:</u> 17 maart raadsvoorstel versturen 1 april in cie Bestuur : Inspraak en beeldvorming 16 april in Gemeenteraad Vaststellen van (eventuele) wensen en bedenkingen
<u>College:</u> besparingspakket definitief vaststellen en opnemen in Kadernota Inclusief verwerking eventuele moties en amendementen vanuit raadsbesluitvorming 16 april 2025	mei 2025
<u>Gemeenteraad:</u> definitieve vaststelling Besluitvorming gemeenteraad over de Kadernota 2026-2029 inclusief het beoogde besparingspakket	9 juli 2025

Bijlage 1:
Lijst met vrijgegeven mogelijke besparingsmaatregelen om door te laten gaan naar de participatiefase gedurende de periode van 16 januari tot en met 20 februari 2025 (Niet Openbaar en onder embargo tot en met 17 maart 2025).